

K.V. Rao.
A.K. al.
20.6.1946

అమరావతి చిత్ర వారి

పాదుకా పట్టాభిషేకము

తారాగణము :

కాంతారావు, బాలయ్య, ధూళిపాళ, రమణారెడ్డి,
మిక్కిలినేని, వంగర, కె. వి. యన్. శర్మ, మల్లాది,
కాశీనాథ్, నాగరాజు, కృష్ణకుమారి, వీలావతి,
సూర్యకాంతం, విద్య, లక్ష్మి, సుశీల, నిర్మల,
నూతన నటుడు శ శి కాంత్

గెస్టు ఆర్టిస్టులు :

హరనాథ్, ముక్కామల, జయంతి, వాణిశ్రీ, మాలతి,
(రేడియో) భానుమతి.

కథకు మూలం	:	వాల్మీకి రామాయణము
మాటలు, పాటలు	:	వడ్డాది
సంగీతం	:	ఘంటసాల
నృత్యములు	:	వేణుకోపాల్
ఛాటోగ్రఫీ	:	వెంకట్ & జనార్దన్
కళ	:	గొడగాంజర్

నేపథ్య గాయకులు :

ఘంటసాల, జానకి, పి. బి. శ్రీనివాస్, వైదేహి.

అసోసియేటెడ్ డైరెక్టర్లు : కె. జి. కృష్ణ & కోతేటి

నిర్మాత : ఎ. ఆర్. రెడ్డి

పాదుకా పట్టాభిషేకము

కథాసంగ్రహము

రావణాది రాక్షసుల ఘోర కృత్యములను సహించలేక భూమాత బ్రహ్మ కడకేగి తన ఆవేదన వ్యక్తము చేయును. అంతట బ్రహ్మ ప్రసన్నుడగుచు అయోధ్యలో శ్రీరామచంద్రుడుగా అవతరించిన మహా విష్ణువు త్వరలోనే దుష్టులను శిక్షించి భూభారము మాన్పగలడని అభయమివ్వగా భూమాత శాంతి నొంది అంతర్ధాన మగును. ముల్లోకములకు శ్రేయోదాయకమైన ఈ దేవకార్యము నిర్వహించుటకు బ్రహ్మ సరస్వతిని నియమించును.

ఒకనాటిరాత్రి దశరథునకు దుస్వప్నమురాగా ఆందోళిత హృదయుడై వశిష్టాదులతో సంప్రదించును. త్వరగా తనకు అవసానదశ ప్రాప్తించుటయే స్వప్న పర్యవసానమని వశిష్ఠుడు చెప్పగా, దశరథుడు వికలితచిత్తుడై తన చిరకాల వాంఛితమైన రామ పట్టాభిషేక మహోత్సవాన్ని తన చేతులతో ఒనరించి ఆనందించవలెననే అభిలాషతో వెంటనే పట్టాభిషేకమును ప్రకటింప సుమంత్రు నాజ్ఞాపించును.

రామునియందు నిర్మల మాతృవాత్సల్యము గల కైక మంధర యొక్క దుర్బోధలవల్లను, సరస్వతి తనయందు ఆవేశించుట వల్లను రామ పట్టాభిషేకమునకు విఘ్నము తలపెట్టి కోపగృహము చేరును.

అలుక చెందిన కైకను శాంతిపజేయుటకై దశరథుడు కోపగృహము ప్రవేశింపగా ఆ అవకాశము పురస్కరించుకొని కైక శంభరానురుని యుద్ధసమయమున తనకిచ్చిన రెండు వరములు జ్ఞప్తికి తెచ్చి

భరతునికి పట్టాభిషేకము చేయుట, రాముని పదునాలుగేండ్లు వన
వాసము పంపుట వరములుగా కోరును. అది విన్న దశరథుడు
ఆడినమాట తప్పలేక, రాముని వియోగమును భరింపలేక హృదయా
వేదనతో క్రుంగిపోయి ఆ దురవస్థనుండి తప్పించమని కైకను పరిపరి
విధముల కోరుకొనిననూ ఆమె చలించదు. ఇంతలో పట్టాభిషేక
దీక్షలోనున్న రాముడు సీతాలక్ష్మణ సమేతుడై తండ్రి ఆశీర్వాదము
పొందుటకువచ్చి కైకవల్ల సర్వము తెలుసుకొని పితృవాక్యపరిపాలనే
పరమావధిగా భావించి, భరతునికి రాజ్యము విడిచిపెట్టి తాను
అడవులకు వెళ్ళుటకు నిశ్చయించును.

మూర్ధాభిషిక్తుడవు కమ్మని దీవించుటకై ముచ్చటపడుచు
పుత్రునిరాకకై ఎదురు చూచుచున్న కౌసల్యకడకు రాముడు వనవాస
దుస్తులతో రాగా నిర్విణ్ణురాలై రాముని వనవాస వార్తవిని భరింప
రాని హృదయావేదనతో మూర్ఛాక్రాంతు రాలగును.

హృదయాలను కదిలించే తదుపరి సన్నివేశాలను చూడవలసి
నదేకావి వ్రాయనలవి కాదు.

పాటలు - పద్యములు

1 వ పద్యం

రామయను దివ్య నామము
నీమంబున జపముచేసి, నిశ్చల భక్తిన్
రామాయణము రచించిన
వాల్మీకి మహర్షి కివియె వందన శతముల్.

2 వ పద్యం

శ్రీవత్సాంకం చిదానందం
యోగనిద్రా విలోలితం
లక్ష్మీశం సర్వలోకేశం
విష్ణుం నారాయణం హరిం ॥

3 వ పద్యం

పాలించితిని నేను పలువర్షములు, ప్రజల్ రంజిల్ల కోసల రాజ్యలక్ష్మి
ఆర్జించితిని యిలన్ అసమానమగు కీర్తి సగర మాంధాతల సాటియనగ
అచరించితి యజ్ఞయాగాదు లెన్నియో ఇంద్రాదిసురలు సంతృప్తిచెంద
ఒనరించితి పెక్కుదానధర్మాలను- బ్రాహ్మణుల్ ముదమంది ప్రస్తుతింప
భోగభాగ్యము లన్నియు పొందినాడ,

కొఱతయేలేదు - ఒక్కటే కోర్కె మిగిలె

రామచంద్రుని కోసల రాజ్యమునకు -

చేతులారగ ప్రభువుని చేయవలయు.

4 వ పద్యం

మంగళం కోస వేంద్రాయ
మహనీయ గుణాత్మనే
చక్రవర్తి తనూజాయ
సార్వభౌమాయ మంగళం.

5 వ పద్యం

సుగుణాభి రాముని నగు మోము చూడక

పదునాలుగేంద్రెట్లు బ్రతుకగలను ?

కన్నబిడ్డను వీడి కన్నీరు కార్చెడు కోసల నెట్లు ఓదార్గలను ?

జానకి సహితమై ప్రణమిల్లు తనయుని వనములకెట్లు నే పంపగలను ?
రత్నభూషణముల రాజిల్లు సుతుగని

నారవస్త్రముల నెట్లు దాచుమనుడు ?
ఎప్పుడేరితి ఒరుల బాధించినానొ

ఇప్పుడా పాపమే యిటుల వేధించుచుండె
బ్రతుకలేనిక జీవచ్ఛవంబు పగిది పగిలిపోవేమి హృదయమా !

బ్రద్దలగుచు

6 వ పద్యం

సర్వమంగళ గుణదీప సత్యరూప
ఇనకులంబున కిలవేల్పు నీవె దేవ
రాజు కానున్నవాడు నా రాముడిపుడు
నీవె కాపాడవలయునో సీరజాక్ష !

7 వ పద్యం

అమ్మలగన్న యమ్మ ! హృదయమ్మున నీ చరణద్వయమ్ములే
నమ్మితి నమ్మ ! గారి !

కరుణామయి భర్తృవియోగ భాతమున్ నెమ్మది దాల్చి
ఏ గతిని నిల్పెద శోకదవాన్ని క్రుంగు ప్రాణమ్ము
వరమ్ము నిమ్ము పదునాలుగు ఏండ్లును యోగనిర్దురన్ .

జై జగజ్జననీ ! దివ్య రత్నాంబరీ శాంభవీ
సర్వలోక ప్రియే శ్రీ స్వయంసర్వ మంత్రాత్మికే
సర్వశక్త్యాత్మికే శాంకరీ సర్వరూపే
జగన్మాతృకే, పాహిమాం పాహిమాం పాహిమాం.

8 వ పద్యం

అలుబిడ్డల వీడి కారడవులందు
మీరు వెతలొంద చూచి నే నోర్వజాల
మరలిపొందు అయోధ్యకు పొరులార
శైలవు నొసగుడు మాకు ఆదరము మీర !

9 వ పద్యం

సార్వభౌములైన, సర్వజ్ఞులైనను మృత్యువు నెదిరింప సాధ్యమగునే ?
అప్తవర్గమైన, చతురంగ బలమైన కాలవాహినినుండి కావనగునె ?

సకల సంపదలున్న, సామ్రాజ్యములు నున్న
 తృణమైన తోడ్కొని ఏగనగునె ?
 అనుగుబిడ్డలైన, అర్ధాంగియైనను వెనువెంట జీవితో వెడలనగునె ?
 సృష్టిరీతియెచూడగ చిత్రమగును-జననమరణాలు ఉహ కసాధ్యమగును
 నొసట వ్రాసిన వ్రాతయే శాసనముగ
 జీవితము తీర్చిదిద్దును పూర్వకర్మ.

10 వ పాట

శ్రీరామచంద్ర వరకౌముది భక్తలోక
 కల్పఖ్యవల్లరి, వినమ్రజనైకబంధో !
 కారుణ్యపూర పరిపూరిత సత్కటాక్షే !
 శ్రీ జానకీప్రియ విభోః ! తవసుప్రభాతమ్ ॥
 పూర్వాదిపీఠ మధితిష్ఠతి భానుబింబం
 గాఢం ప్రయాతి తిమిరంక కుభః ప్రసన్నాః
 తత్యా గతం ఖగరుతైః కథయన్తి మంద్రం
 శ్రీ జానకీప్రియ విభోః ! తవసుప్రభాతమ్ ॥
 సీతాప్రవాళ సుమనోహర పాణియుగ్మ
 సంవాహితాత్మ పదపంకజ పద్మనేత్ర
 సౌమిత్రి సారథ సమర్పిత సౌమశయ్య
 శ్రీ జానకీప్రియ విభోః ! తవసుప్రభాతమ్ ॥
 ప్రాలేయ బిందు నికరా నవపల్లివేషు
 బింబాధరేస్మి తరిచింతవ సంవదంతి
 ఆయాంతి చక్రమిధునాని గృహస్థ భావం
 శ్రీ జానకీప్రియ విభోః ! తవసుప్రభాతమ్.

11 వ పద్యం

పరమ పూజ్యుండైన భర్తను వేధించి పనుపు కుంకుమలను బాసినాను
 'అమ్మా !' యంచు నన్ను ఆప్యాయమున బిల్చు
 శ్రీరామునడవి పాల్గొనినాను
 ఎండ కన్నెరుగని యిల్లాలు సీతను పగబూని ఇలువెడల బంపినాను
 అన్న రాజ్యము తాను ఆశించెనను నింద కన్నబిడ్డకు అంటగట్టినాను

ప్రజలు దూషింప తలవంచి బ్రతుక లేక

అలమటించితి గాఢాంధకారముందు

పాప భూయిష్టమైన యీ పాడుశున్య

అంతమొందించి ననుబ్రోవు ఆదిదేవా !

12 వ పద్యం

నీదు చరితము ఆదర్శ నీయమగును

నీదునామము ఆరాధ్యనీయమగును

శిష్టులనుబ్రోచి దుష్టుల శిక్షజేసి

పుడమిపై ధర్మమునునిల్పు పుణ్యచరిత,

13 వ పద్యం

నూర్యచంద్రులు గతి తప్పి చెలగుగాక

తారలన్నియు ధరణిపై రాలుగాక

జనకు నాజ్ఞను జవదాట జాల నెపుడు

ఇదియె సత్యమ్ము ! పలుమాటలేల ఆర్యా !

14 వ పద్యం

కులగిరులు తల్లక్రిందులై కూలుగాక

జగములన్నియు అంబుధిన్ మునుగుగాక

నీకు చెందిన రాజ్యంబు స్వీకరించి

భ్రాతృ వంచకుడను నింద బడయనన్న !

15 వ పద్యం

చరితార్థుడైన భరతుడు

అరయగ బ్రహ్మాదులకును అతిదుర్లభమా ।

పరమాత్ముని పాదుకలను

శిరమున ధరియించి ధన్యజీవిగ వెలసెన్ ॥

16 వ పాట

అందరు : ప॥ శ్రీరామచంద్రుడు రాజౌనట । మన

సీతమ్మతల్లి రాణౌ నట ॥

పు॥ వెయ్యాలి పందిళ్ళు పగడాలతో

స్త్రీ॥ కడగాలి వాకిళ్ళు పన్నీటితో

పు॥ కట్టాలి తోరణాలు రత్నాలతో

స్త్రీ॥ పెట్టాలి ముగ్గులు ముత్యాలతో

అందరు : వీధులు సింగారించి కనువిందుగ చెయ్యాలి
పురమంతా భూలోక స్వర్గంగా మార్చాలి ॥ శ్రీరామ॥

పు॥ పట్టు పీతాంబరాలు రామయ్యకు

స్త్రీ॥ చీనీ చీనాంబరాలు సీతమ్మకు

పు॥ బంగారు వుంగరాలు రామయ్యకు

స్త్రీ॥ వజ్రాల హారాలు సీతమ్మకు

అందరు : ఘనమైన కానుకలు మన సీతారాములకు
ముచ్చటగా చెల్లింప పోదాము రారండి ॥ శ్రీరామ॥

17 వ పాట

సాకి : హేరామా ! రఘుకులసోమా ! జగదభిరామా !

పల్లవి : వెడలుచుంటివా కారడవులకు
శ్రీహరివైనను సామాన్యునివలె
మానవ కోటికి మార్గ దర్శివై ॥ వెడలు॥

జగన్మాత జానకి నీనీడగ
శేషాంశుడు లక్ష్మణుడు తోడుగ
మాయా మానుషవేష ధారివై
భూమి భారమును మాన్పగ నెంచి ॥ వెడలు॥

భోగభాగ్యములు కాలదన్నియు
కోసలరాజ్య రమామణి వీడియు
వితృ వాక్యమును పరిపాలింపగ
దీక్షబూని యిటు యోగీశుడవై ॥ వెడలు॥

నీదుమహిమలు తెలియగలేని
సకల జీవులు శోకము చెందగ
తరువులు లతలు తలలు వాల్చగ
కన్నుల నీరిడి జగతి చలింపగ ॥ వెడలు॥

18 వ పాట

ప॥ ఈశ్వర మాయలె చిత్రము పర
మేశ్వర లీలలె నిగూఢము ॥

చ॥ రత్న కిరీటియై రంజిలు రఘుపతి
జడలు దాల్చి కారడవుల జేరె
వందిమాగధులు వినుతించు ప్రభునకు
జంతు రవమ్ములే స్తోత్రములాయెను ॥ఈశ్వర॥
సత్యసంధుడై శోభిలు భూపతి
అగ్నిపరీక్షకు గురి యగుటేలనో
కరుణామయుడై కాంతిలు స్వామికి
కని విని యెరుగని కడుగండ్లమిటో ॥ఈశ్వర॥

19 వ పాట

ప॥ వినరయ్యా! శ్రీరాముని గాఢ
కనరయ్యా! రఘురాముని లీల

వినరయ్యా! రామగాఢ
కనరయ్యా! రామలీల

తండ్రి యానతిని తపసివెంట జని
పరిమార్చెను మాయావి తాటకిని
మారీచ సుబాహుల మదమడచి
విశ్వామిత్రుని యాగము గాచె ॥వినరయ్యా॥

శాపవశముచే శిలయై యున్న
సాధ్వీ అహల్యను నాతిగజేసె
దుష్టులైన రాక్షసులను దునిమి
ముని జనులకు కడుమోదము కూర్చె ॥వినరయ్యా॥

శిరమువంచి సీతమ్మ సిగ్గున
బెదరుచూపులతో రాముని చూడ
సతిభావము గని సంతస మంది
మందహాసమున మన్నన చేసె ॥వినరయ్యా॥

20 వ పాట

ప॥ రామయ్య తండ్రి ! రఘురామయ్య తండ్రి
ఎంత గొప్పవాడవయ్య రామయ్య తండ్రి

॥నీవు॥

చ॥ మా పూజలీడేరె ! మా జన్మ కడతేరె
మారాజ నీ సేవ ! దొరికిందయా

మామీద దయబెట్టి, చూడాలయ్యా

॥రామయ్య॥

అయ్య మాట కాదనక, అమ్మ కైక నేమనక

అడవులకు దారిబట్టి వచ్చావయ్యా

అదినారాయుడివి ! నీవేనయా

॥రామయ్య॥

నీ పాదములె గొలిచి ! యే పొద్దు నినుతలచి

నీ కథలె చెవులారా ! వింటామయ్యా

నీ మహిమలే పాడుకుంటామయ్యా

॥రామయ్య॥

21 వ పాట

పురూరవ : ఓహూ - నా ప్రేయసీ
అరుదెంచినావా ఊర్వశీ
ఓహూ - నా ప్రేయసీ

ఊర్వశీ : ఎలమావి ప్రాపుమాని
లతకూన నిలువగనెనా
ఓహూ ... నా ప్రేయతమా
ఓ ... నా పురూరవ భూపాలా
ఓహూ ... నా ప్రేయతమా

పురూరవ : లతకూన వైతివేలా
ఈ వెతలేల నీకు ఓ బాలా

ఊర్వశీ : నీపేరు పలుక సభలో
సురరాజు చేసె లతలా
ఓహూ ... నా ప్రేయతమా

పురూరవ : ఇకపైన భువియే సురసీమ
సురరాజు నేనే ఓ భామా

ఊర్వశి : జరిపించువరకు నా మాట
కురిపింతు తేనె నీవీట
మెలిగేము మోహవారి
తేలేము ప్రేమవారి
పన్నీటి ప్రేమవారి.

22 వ పాట

పు॥ ఓహో నుందర ప్రకృతీ! జగతీ
నీ తేజమె కనులకు అపూర్వము ।

శ్రీ॥ ఓహో, పావన పురుషా ఈశా
నీ లీలలు వూహకె అజేయమూ ॥

శ్రీ॥ ఓంకార స్వరూపమె నీవై
లోకాలను కన్నుల కాచేవు

పు॥ ఓంకారము నందు దియించి
లోకాలను ఒడిలో కాచేవు

॥ఓహో... నుందరం॥

పు॥ ప్రాణికోటికే ప్రతి రూపమవై
సృష్టిని శోభల తీర్చేవు

శ్రీ॥ సకల ప్రాణులకు జీవాత్ముడవై
సృష్టినాటకము ఆడించేవు

॥ఓహో... పావన॥

పు॥ నీచిరునవ్వులె పూలమాలలై
అవనికి అందము కూర్చెనులే

శ్రీ॥ నీ మృదునాదమె దివ్యగానమై
జగములమై మరపించెనులే

॥ఓహో... పావన॥

— శుభం —